

Леонід Оршанський, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри декоративно-ужиткового мистецтва та основ дизайну Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

НА СЛУЖБІ ВІДРОДЖЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

У статті розкриваються результати багаторічної педагогічної діяльності викладачів кафедри декоративно-ужиткового мистецтва та основ дизайну Дрогобицького педуніверситету, обговорені на Всеукраїнському науково-методичному семінарі “Сучасні проблеми художньо-трудової підготовки вчителів: теорія, досвід, зміст і технології”.

Постановка проблеми. Нині в Українській державі, країні з багатовіковою історією, відбувається процес становлення українського народу як політичної нації. Саме тепер стало реально можливим розбудувати Україну, виходячи з її національних інтересів, на основі всебічного врахування особливостей способу життя, традицій, звичаїв народу, його менталітету та національного характеру. Освіта на сучасному етапі розвитку нашого суспільства є чи не єдиним засобом збереження і відтворення національної культури [1, 5]. Пріоритети народного, українського, відкривають нові можливості для здійснення виховання студентської молоді.

Професія сучасного вчителя характеризується надзвичайною динамічністю й постійно ускладнюється, тому сьогоденній випускник вищого педагогічного закладу освіти має бути готовим до професійної самореалізації не тільки з традиційної позиції вчителя, але й у значно ширшій сфері: “людина – суспільство – людина”. Державні інституції та суспільство висувають особливі вимоги до майбутнього вчителя: здатність будувати свою професійну діяльність з позицій творчості та соціальної відповідальності, бажання постійно підвищувати свій фаховий рівень, швидко пристосовуватися до нових інноваційних практик, сформованість патріотичних почуттів і національної самосвідомості.

Саме сьогодні національна система освіти і виховання стає гарантом прилучення молоді до загальнолюдських матеріально-духовних цінностей завдяки вивченню і пізнанню надбань культури, історії, традицій свого народу. Розвиток особистості і розвиток нації – це сторони одного поступу суспільства. Майбутнє української нації залежить від змісту цінностей, які закладаються у свідомість молодих людей, і від того, якою мірою духовність стане основою їхнього життя [2, 116]. Тому непересічне значення має процес

формування особистості громадянина України, який здійснюється у вищих педагогічних навчальних закладах, покликаних не тільки надавати високий рівень фахової освіти, озброювати майбутніх учителів знаннями і навичками, але й сприяти вихованню гармонійно розвиненої, високоосвіченої, соціально активної й національно свідомої людини, здатної до саморозвитку і самовдосконалення, наділеної глибокою громадянською відповідальністю, високими духовними якостями, родинними й патріотичними почуттями, носія кращих надбань національної та світової культури.

Усе це вимагає від сучасної вищої педагогічної школи нових науково-практичних підходів до проблеми оновлення змісту, форм та методів навчально-пізнавальної і виховної роботи, насамперед, через залучення студентів до власного самовираження у творчості та збагачення їхнього націокультурного досвіду засобами декоративно-ужиткового мистецтва.

Виклад основного матеріалу. У контексті вищезазначеного в Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка проходив Всеукраїнський науково-методичний семінар “Сучасні проблеми художньо-трудової підготовки вчителів: теорія, досвід, зміст і технології” з міжнародною участю. В його роботі взяли участь представники багатьох вищих педагогічних закладів освіти та науково-дослідних установ з Києва, Тернополя, Хмельницького, Умані, Бердянська, Кривого Рогу, Миколаєва, Слов’янська, Мелітополя, а також з Варшави та Ченстохова (Республіка Польща).

Учасників семінару привітали ректор Дрогобицького педуніверситету професор Валерій Скотний, проректор з наукової роботи професор Мирон Чернець та заступник міського голови з гуманітарних і політико-правових питань Дрогобицької міськради доцент Богдан Пристай.

НА СЛУЖБІ ВІДРОДЖЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Пленарне засідання проходило під головуванням директора Інституту професійно-технічної освіти АПН України професора Віктора Сидоренка. У вступному слові він зазначив, що це перший подібний науково-методичний семінар із художньо-трудової підготовки майбутніх педагогів, який планується проводити з періодичністю в два роки у старовинному Дрогобичі.

Декан інженерно-педагогічного факультету доцент Юрій Скварок зауважив, що на факультеті триває формування нової науково-педагогічної школи з підготовки вчителів, які викладатимуть декоративно-ужиткове мистецтво і дизайн у загальноосвітніх та позашкільних навчально-виховних закладах.

Особливості підготовки вчителів у контексті Болонського процесу розкрив проректор Тернопільського національного педуніверситету професор Григорій Терещук. Це один із важливих шляхів реалізації нових освітніх планів і програм, нострифікації українських дипломів, а головне – підвищення якості освіти та кваліфікаційного рівня майбутніх педагогів. Однак потрібно зважати на здобутки української системи навчання і виховання, а чільне місце повинні займати національні інтереси й традиції.

Одним із перших виступив професор Академії спеціальної педагогіки та Інституту соціальної профілактики з Варшавського університету професор Томаш Рудовські, який, окрім науково-педагогічної діяльності, займається іконописом та навчає цього мистецтва своїх студентів. Проведені ним багаторічні дослідження засвідчили, що створення ікон благотворно впливає на інтелектуальний і психічний стан особистості, робить її добрішою, гуманнішою, самодостатньою.

У своїй доповіді про роль і місце сучасного вчителя у відродженні національної культури Віктор Сидоренко наголосив, що педагог має навчати своїх вихованців не лише виготовленню декоративно-ужиткових виробів, а й розвивати у них патріотичні почуття, любов до народних обрядів, звичаїв і традицій. Бо національні цінності, створені попередніми поколіннями українців, є невід'ємною складовою сучасного буття і менталітету.

На семінарі чи не вперше йшлося про підготовку вчителів трудового навчання, які мають навчати школярів основ дизайну. Завідувач кафедри прикладного мистецтва і дизайну Київського інституту реклами професор Євген Антонович зазначив, що дизайн усе настійливіше входить у сучасне життя і побут. Як член

Державної акредитаційної комісії, він рекомендував господарям – викладачам кафедри декоративно-ужиткового мистецтва та основ дизайну – розпочати процес ліцензування спеціальності “Дизайн” напряму підготовки 02.02. “Мистецтво”. На його думку, кафедра має всі підстави для успішного ліцензування цієї спеціальності та організації фахової підготовки майбутніх дизайнерів.

Директор Мелітопольського ІМЦ Київського інституту реклами доктор філософії Володимир Кардашов наголосив на відмінностях та особливостях художньо-трудового навчання дітей різної статі. Завідувач кафедри педагогіки Дрогобицького педуніверситету професор Марія Чепіль поділилася досвідом освітніх реформ у Польщі та інших європейських країнах. Професор кафедри філософії Дрогобицького педуніверситету Віктор Здоровенко акцентував увагу учасників семінару на проблемі використання інноваційних методів художньо-естетичного виховання у сучасній вищій педагогічній школі. Привернула увагу й доповідь заслуженого діяча мистецтв України, доцента Миколаївського філії Київського університету культури і мистецтв Інни Черкесової, яка разом зі своїми студентами відтворює неповторну природу українського Півдня в килимах і тканих гобеленах.

Завідувач кафедри декоративно-ужиткового мистецтва та основ дизайну Дрогобицького педуніверситету доцент Леонід Оршанський у своїй ґрунтовній доповіді розкрив суть системи творчої художньо-трудової підготовки майбутніх учителів трудового навчання. Зазначив, що за проблемою дослідження викладачами кафедри Надією Кузан, Лесею Савкою, Оксаною Гевко, Галиною Мельник та Наталею Кардаш захищено дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Розгорнуто мережу експериментальних науково-дослідних баз в освітніх закладах регіону (Дрогобицька і Стрийська гімназії, ЗОШ № 4, 16, 17 м. Дрогобича, ЗОШ № 18 м. Стебника, Волощанська, Нагуєвицька, Ступницька загальноосвітні школи Дрогобицького району).

Лише за останні три роки колективом кафедри видано 16 навчально-методичних посібників та підручників, понад 30 навчальних програм, 60 наукових статей у фахових та наукових збірниках. Художньо-трудова підготовка студентів забезпечують висококваліфіковані педагоги, серед яких заслужений майстер народної творчості України, чотири члени Спілки майстрів народної творчості України, п'ять народних майстрів декоративно-ужиткового мистецтва.

НА СЛУЖБІ ВІДРОДЖЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Колективом кафедри організовано понад 60 виставок творчих робіт викладачів і студентів у Києві, Львові, Умані, Дрогобичі, Стрию, Самборі, Трускавці та інших містах України, а також у Варшаві, Кракові, Перемишлі, Ясло, Ченстохові (Польща), Хебі (Чехія).

Підбиваючи підсумки, Леонід Оршанський зазначив, що в основу художньо-трудової підготовки покладено проектно-технологічну методику та розвиток творчих здібностей студентів, які дають можливість випускникам Дрогобицького педуніверситету конкурувати на сучасному ринку освітніх послуг.

Змістовною була й культурна програма семінару, його учасники ознайомилися з матеріально-технічною базою інженерно-педагогічного факультету, архітектурою старовинного Дрогобича, відвідали найдавнішу в Україні дерев'яну церкву (XIV ст.), збудовану без жодного цвяха, літературний музей і садибу в Нагуєвичах, де народився й виріс Іван Франко. У ролі екскурсовода виступив відомий краєзнавець та дослідник творчості Великого Каменяра – професор Зенон Гузар.

У рамках конференції відбулося мистецьке свято “Життя в кольорах живописних”, присвячене 15-річчю кафедри декоративно-ужиткового мистецтва та основ дизайну. Кафедру з ювілеєм привітали: засновниця кафедри, доцента дослідниця бойківської вишивки, доцент Мирослава Кот, проректор з науково-педагогічної роботи професор Юрій Кишакевич, декан музично-педагогічного факультету професор Степан Дацюк, представники мерії, учасники науково-методичного семінару.

Свято проходило у Палаці мистецтв музею “Дрогобиччина”, де була розгорнута виставка творчих робіт викладачів кафедри та студентів інженерно-педагогічного факультету. На експозиції були представлені високохудожні твори з деревини: різьблені й інкрустовані тарелі, свічники, куманці, скриньки автором яких є знаний майстер-різьбяр Платон Зубрицький, вишиті рушники, сервети, доріжки, сорочки різних регіонів України Надії Кузан, Лесі Савки, Галини Мельник, Галини Ліщинської-Кравець, ткани верети, доріжки, серветки, вражаючі гобелени Галини Гром, скульптурні композиції з дерева Алли Валько. Особливо вражали рівнем виконавської майстерності студентські залікові, курсові й дипломні роботи з художньої обробки деревини, вишивки, ткацтва і килимарства, шкіри, бондарства, макетування споруд народної архітектури, бісерного рукоділля, плетіння й аплікації з соломі та інших природних матеріалів.

Студенти інженерно-педагогічного факультету на подіумі під оплески гостей свята на професійному рівні продемонстрували підготовлені колекції відновленого автентичного та сучасного одягу з використанням національних традицій. Показ складався з п'яти колекцій: “Традиційний народний одяг” – вишиті сорочки, спідниці і запаски, виконані студентами під керівництвом Надії Кузан та Марії Петрик; “Сучасний етноодяг” – костюми, сукні, спідниці, брюки, джинси, оздоблені елементами художнього перебірного та ремізного тканин (творчий колектив студентів на чолі з Галиною Гром); “Вечірні сукні та класичний одяг”, яку представляли чарівні третьокурсниці (керівники Леся Савка та Леся Малко); “Одяг з нетрадиційних матеріалів” – вироби, в'язані гачком, виготовлені з фольги, пакувальної плівки, будівельної сітки, скрейч-карток для мобільних телефонів, чайних етикеток тощо. Особливе місце у показі моделей одягу відвели колекції гостей – студентів та викладачів гуманітарного факультету Хмельницького національного університету, яка включала і вишиті вироби, і трикотажні моделі, а також високохудожні твори у техніці розпису тканини – батіку.

Святковий настрій учасникам відзначення ювілею кафедри декоративно-ужиткового мистецтва та основ дизайну створювали інструментальний ансамбль “Намісто” (художній керівник Олександра Тимків), дует талановитих сестер Галини і Світлани Дицьо, відомий бард Лілія Кобільник. На фоні вишитих рушників, сорочок, художніх виробів з дерева і шкіри, виготовлених руками викладачів та студентів, пісні та музика звучали чарівно і якимось особливо велично.

Результативність багаторічної педагогічної діяльності викладачів кафедри декоративно-ужиткового мистецтва та основ дизайну Дрогобицького педуніверситету імені Івана Франка зайвий раз доводить, що прилучення студентської молоді до декоративно-ужиткового та інших видів мистецтв сприяє формуванню гідних представників рідного народу, які стають продовжувачами етнічної культури, моралі й духовності. Саме мистецтво допомагає студентам поглиблювати уміння правильно робити свій вибір, гармонійно поєднувати особисті і народні, індивідуальні й загальнонаціональні потреби, приймати самостійні зважені рішення, морально й естетично оцінювати свої дії і вчинки, виявляти почуття та емоції, відстоювати власні переконання та ідеали.

Постійне спілкування з мистецтвом сприяє розширенню світогляду студентів, допомагає їм

